

Saapuneita julkaisuja

Keskinen, Suvi & Rastas, Anna & Tuori, Salla (toim.), En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä. Vastapaino & Nuorisontutkimusverkosto, Tampere 2009.

Niin sanottu maahanmuuttokritiikki tai maahanmuuttokriittinen keskustelu tuli viralliseen mediajulkisuuteen vuodenvaihteessa 2008/2009. Se liittyi erityisesti syksyllä käytyihin kunnallisvaaleihin ja keväällä tulossa olleisiin EU-vaaleihin. Tuolloin maahanmuuttoa vastustava puhunta kastettiin uudelleen ”kritiikiksi”, vaikka puheen sisältö ei juurikaan muuttunut. Puhujat tosin vaihtuivat entisistä pienien piirien ”seppolehdoista” ja ”olavimäenpäistä” uusiin nimiin ja kasvoihin (esim. Jussi Halla-Aho), jotka olivat esiintymisessään ja puhumisensa tavoissa selvästi edeltäjiään koulutetumpia ja asiantuntevampia minkä vuoksi he omaavat edeltäjiään suuremman potentiaalin vedota entistä laajempiin kuulijakuntiin. ”Maahanmuuttokriittiseen keskusteluun” alkoivat osallistua myös etabloituneet puolueet ja heidän ehdokkaansa (esim. kokoomuksen eteläpohjalainen ehdokas Kai Pöntinen): ilmiö, joka on ollut tuttu muualta Länsi-Euroopasta jo jonkin aikaa.

En ole rasisti, mutta... on ennen kaikkea tutkijoiden ja asiantuntijoiden analyysiä ”maahanmuuttokriittisen keskustelun” tavoista ja sisällöistä. Kirja jakaantuu neljään aihepiiriin: 1) maahanmuuttokeskustelu ja sen seuraukset 2) media merkityksiä rakentamassa 3) suomalaisuus, maahanmuuttajuus ja rasismi 4) kuuluuko maahanmuuttotyön asiantuntijoiden ääni? Esipuhe mukaan luettuna teoksessa on kaikkiaan viisitoista artikkelia.

”Maahanmuuttokritiikin” keskiössä on ajatus siitä, että olisi olemassa jokin yhtenäinen ja pysyvä suomalaisuus, jota voitaisiin ja pitäisi varjella ulkoa tulevilta vaikutteilta. Mikko Lehtonen tuo omassa artikke-

lissaan esiin sen, että mitään pysyvää ja alkuperäistä suomalaisuutta ei ole olemassa. Meidän tuntemamme suomalaisuus on ulkoa tänne tulleiden aineiden kokonaisuus. Korkeintaan voitaneen ajatella, että näiden aineiden järjestämisen tapa olisi jotenkin omaperäinen, ”suomalainen”. Itse kysyisin, että jos ”suomalaisuus” siis on kulttuurilainailun tuotetta, eikö ”maahanmuuttokritiikiltä” – uusien vaikutteiden vastustukselta – puolta pohja pois. Voidaanko moisen ”kritiikin” nähdä jopa jarruttavan ”suomalaisuuden” kehitystä. Millaista ”suomalaisuus” olisi nyt, jos ”maahanmuuttokritiikkiä” olisi harjoitettu viimeiset vuosisadat?

Vaikka maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, jota loppujen lopuksi ei sido yhteen kuin maasta toiseen siirtyminen, on julkinen keskustelu ollut hyvin niputtavaa. Maahanmuuttajia kuvataan usein yleistävästi yhtenä ryhmänä tyyliin ”maahanmuuttajat sitä ja maahanmuuttajat tätä”, kuten Laura Huttunen huomauttaa. Tässä niputtavassa esityksessä maahanmuuttajia käsitellään tavallisesti kahden yleistyksen kautta. Heidät esitetään joko ongelmoina sekä uhkien ja kulujen aiheuttajina tai sitten sotia ja muita katastrofeja henkensä kaupalla pakenevina uhreina. Uhkakuvista voidaan mediassa muotoilla raflaavia, jopa pelkoa herättäviä juttuja, kun taas uhreista saadaan helposti myötätuntoa herättäviä tarinoita, jotka vielä tehostuvat, jos tarinan uhri on nainen tai jos uhrin elämä uudessa kotimaassa on ”menestystarina” (erityisesti Aden, Keskinen, Horstin ja Jermanin artikkelit).

Sekä ”maahanmuuttokritiikistä” että muusta maahanmuuttokeskustelusta näyttää usein puuttuvan näkemys siitä, että muutto paikasta toiseen olisi sinänsä ihmiselle normaalia ja hyväksyttävää toimintaa. Joku joutuu muuttamaan olosuhteiden työntämänä, joku muuttaa olosuhteiden vetämänä. Näinhän asia on kautta aikojen ollut, myös silloin, kun Suomesta muutettiin joukolla Pohjois-Amerikkaan tai Ruotsiin. Kun kerran muuton syyt ja niihin liittyvät elämäntilanteet ovat yhtä lukuisat kuin itse muuttajat, kadottaa yleistävä esitystapa ihmisten yksilölliset elämäntilanteet ja hukkaa ilmiön moniäänisyyden.

Kirjan lukemisen jälkeen vaikutelmaksi jäi, että nykyisen maahanmuuttokeskustelun suurin ongelma lienee keskustelun pirstaloituminen ja kohtaamatto-

muus. Yhden yhteisen keskustelun sijasta menossa on monta ja useaan eri paikkaan sijoittuvaa keskustelua ja tuntuu, että ne eivät ota toisiaan lainkaan huomioon. Kariikoiden voisi sanoa, että yhtäällä meneillään on ylätasoin poliittinen keskustelu, toisaalla akateemisten tutkijoiden oma turina ja kolmanneksi netissä käytävä ”keskustelu”, joka usein on nimetöntä loanheittoa, solvaamista, räyhäämistä ja huutamista. Jollain tavoin pitäisi päästä sellaiseen tilanteeseen, jossa eri osapuolet argumentoisivat näkemyksiään rationaalisesti toisilleen – ei siis vain samanmielisilleen. Lisäksi tämä argumentointi olisi syytä tehdä jo ammuin kehitettyä järveän keskustelun sääntöjä noudattaen. Esimerkiksi tahallista vääristelyä ei pidä harjoittaa, aihetta ei

pidä vaihtaa tuosta vaan kesken käsittelyn (puhe aidasta ja aidan seipäistä) ja keskustelu on rajoitettava esitettyihin asioihin puuttumatta asian esittäjän persoonaan tai habitukseen.

Analogiana nykyiseen maahanmuuttokeskusteluun on syytä muistuttaa, että 1900-luvun alussa Suomessa kauhisteltiin maasta muuttota, koska muuttajat olivat kauhistelijoiden mukaan kansamme paras aineista. Samaa aikaan muuton kohdealueella Yhdysvalloissa kauhisteltiin maahan muuttota ja vaadittiin sen rajoittamista, koska maahan kauhistelijoiden mukaan saapui lähtömaiden huonoin ihmisaines, niiden ”pohjasakka”. Oisiko näistä näkemyksistä jotain opiksi otettavaa?

Markku Mattila

Vierailijoita

Turun Akateemisest Naiset ry. (TAN) vierailivat Siirtolaisuusinstituutissa 3.11.2009. Ryhmää johti hallituksen varapuheenjohtaja Päivi Antila (kuvassa edessä vasemmalla). Tutkimusjohtaja Elli Heikkilä (eturivissä toinen oikealta) esitteli heille instituutin uusia tiloja ja toimintaa eri sektoreilla. Tämän jälkeen yhdistys piti sääntömääräisen syyskokouksen, jonka puheenjohtajaksi kutsuttiin niin ikään TAN:n jäsen Elli Heikkilä.

Professori Jussi S. Jauhianen, Turun yliopiston maantieteen laitos, vieraili Siirtolaisuusinstituutissa 10.11.2009 ja keskusteli yhteistyömahdollisuuksista tutkimusjohtaja Elli Heikkilän kanssa.